

BEBKA
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

ESKİŞEHİR YATIRIM ORTAMI

İÇİNDEKİLER

1. BİZ KİMİZ?	4
2. RAKAMLARLA ESKİŞEHİR	5
3. KONUM VE ULAŞIM	10
4. SOSYAL HAYAT	11
5. EKONOMİK YAPI	13
6. İŞGÜCÜ	15
7. DIŞ TİCARET	15
8. SEKTÖRLER	19
9. KÜMELENME	23
10. ÖZEL YATIRIM BÖLGELERİ	24
11. ÜNİVERSİTELER	25
12. AR-GE VE YENİLİKÇİLİK	28
13. ULUSLARARASI YATIRIMLAR	28
14. YATIRIM TEŞVİK SİSTEMİ	29
15. MALİYETLER	32
16. NEDEN ESKİŞEHİR?	32
KAYNAKÇA	33

1. BİZ KİMİZ?

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA) 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'a dayanarak 14 Temmuz 2009 tarih ve 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. BEBKA; Bursa, Eskişehir ve Bilecik illerinde kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon ve işbirliğini geliştirerek kalkınmaya yön veren, yerel sorunlara yerel odaklı çözümler sunan, kaynakların yerinde ve etkin kullanımıyla sürdürülebilir kalkınmaya hizmet eden bir kurumdur.

Temel amacımız kamu kesimi, özel sektör, sivil toplum ve üniversiteler arasındaki koordinasyon ve işbirliğini sağlayarak bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmaktır. Bu amaç doğrultusunda bilimsel yöntemlerle ve katılımcı bir anlayışla bölgesel önceliklerimizi belirleyen 2014-2023 Bursa Eskişehir Bilecik Bölge Planı hazırlanmıştır. Bu bölge planı çerçevesinde proje finansman destekleri, eğitim ihtiyaçları, yatırım ve tanıtım imkânları açısından kalkınmaya yön verecek bir model oluşturulmuştur. Kalkınma Ajansımız, Bölge Planı'nda ortaya konan strateji ve öncelikler çerçevesinde bölgedeki sektörel ve tematik sorunlara çözümler sunacak proje ve faaliyetleri desteklemektedir.

Eskişehir Yatırım Destek Ofisi ise görevleri ile ilgili olarak doğrudan BEBKA Genel Sekreterliğine karşı sorumlu olan bir çalışma birimidir.

**Eskişehir Yatırım
Destek Ofisi,
Yatırımınızla İlgili Tüm
Süreçlerde Yanınızda...**

Eskişehir Yatırım Destek Ofisi neler yapar?

- İlin iş ve yatırım ortamına ilişkin analiz, rapor ve strateji çalışmaları yapar.
- İlin iş ve yatırım ortamına ilişkin envanter çalışmaları yürütür.
- Yatırımcılara bilgi sağlar ve onları yönlendirir.
- İş ve yatırım ortamının geliştirilmesine yönelik olarak ilgili kurum ve kuruluşlarla ortak çalışmalar yapar.
- Yatırımları izler.
- İlin iş ve yatırım ortamını tanıtır ve ile yatırımcı çeker.
- Devlet yardımlarına ilişkin olarak, ilgili mevzuatta belirtilen iş ve işlemleri yapar.
- Yatırımcıların izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idari iş ve işlemlerini, ilgili makam ve merciler nezdinde sonuçlandırmak üzere ajans yönetim kurulu adına tek elden takip ve koordine eder.
- Bilgilendirme ve raporlama çalışmaları yapar.

2. RAKAMLARLA ESKİŞEHİR

GENEL	Veri	Yıl	Kaynak
Yüzölçümü	13.925 km ²	2002	TÜİK
İlçe Sayısı	14	2015	TÜİK
NÜFUS VE GÖÇ	Veri	Yıl	Kaynak
Nüfus	844.842	2016	TÜİK
İl Merkez Nüfusu	717.076	2015	TÜİK
Yıllık Nüfus Artış Hızı	17,60%	2015	TÜİK
Nüfus Yoğunluğu			
(km ² başına düşen insan sayısı)	60	2015	TÜİK
Ergen Doğurganlık Hızı	14,9 (‰)	2012	TÜİK
Net Göç	7.743	2015	TÜİK
Net Göç Hızı	9,4%	2015	TÜİK
En Çok Göç Aldığı İl	Ankara	2015	TÜİK
En Çok Göç Verdiği İl	Ankara	2015	TÜİK

İKLİM	Veri	Yıl	Kaynak
Merkezi Rakım (m)	782	2016	MGM
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	29,1 °C	1950-2015	MGM
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	-3,5 °C	1950-2015	MGM
SAĞLIK	Veri	Yıl	Kaynak
Hastane Sayısı	17	2014	TÜİK
Yatak Sayısı	3.482	2014	TÜİK
Toplam Hekim Sayısı	1.719	2014	TÜİK
Uzman Hekim Sayısı	983	2014	TÜİK
EĞİTİM	Veri	Yıl	Kaynak
Net Okullaşma Oranı (Lise)	90,87%	2015	TÜİK
Üniversite Sayısı	2	2016	YÖK
Yüksekokul/Fakülte Mezun Sayısı	114.339	2015	TÜİK
Yüksek Lisans Mezun Sayısı	9.715	2015	TÜİK
Üniversite Öğrenci Sayısı	62.334	2015-2016	Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesi
Yrd. Doçent Sayısı	783	2015	YÖK
Doçent Sayısı	461	2015	YÖK
Profesör Sayısı	527	2015	YÖK
İŞ ORTAMI	Veri	Yıl	Kaynak
İşyeri Sayısı	19.632	2015	SGK
Aktif Çalışan Sayısı	243.555	2015	SGK
Kurulan Şirket Sayısı	1.783	2015	TOBB
Kapanan Şirket Sayısı	567	2015	TOBB
Yabancı Sermayeli Firma Sayısı	95	2016	Ekonomi Bakanlığı
Yatırım Teşvik Belgesi (Adet)	69	2015	Ekonomi Bakanlığı

Yatırım Teşvik Belgesi (Sabit Yatırım Tutarı TL)	816 Milyon	2015	Ekonomi Bakanlığı
Yatırım Teşvik Belgesi (İstihdam)	736	2015	Ekonomi Bakanlığı
Kamu Yatırımları (TL)	526.420.000	2015	Kalkınma Bakanlığı
İstihdam Oranı	42,9%	2013	TÜİK
İşsizlik Oranı	8,5%	2013	TÜİK
ULAŞIM VE HABERLEŞME	Veri	Yıl	Kaynak
Devlet ve İl Yolları Uzunluğu (km)	849	2014	KGM
Bölünmüş Yol Uzunluğu (km)	305	2014	KGM
Demiryolu Ana Hat Uzunluğu (km)	483	2015	TCDD
Demiryolu Ana Hat Yolcu Sayısı	3.048.579	2015	TCDD
Demiryolu Yük Taşımaları (ton)	737.815	2015	TCDD
Havayolu Uçak Yolcu Trafiği	51.925	2015	DHMI
Fiber-Optik Kablo Uzunluğu (km)	4.804	2015	BTK
Geniş Bant İnternet Abone Sayısı	539.722	2015	BTK
Mobil Telefon Abone Sayısı	766.422	2015	BTK
ENERJİ	Veri	Yılı	Kaynak
Toplam Elektrik Tüketimi (MWh)	2.551.887,54	2015	EPDK
Sanayi Elektrik Tüketimi (MWh)	1.276.767,91	2015	EPDK
En Fazla Güneşlenme Süresi (Ay-Saat)	Temmuz-10,75	2016 (Bilgi Erişim)	YEGM
En Fazla Global Radyasyon Değeri (KWh/m ² -Gün)	Haziran-6,38	2016 (Bilgi Erişim)	YEGM

SOSYO-KÜLTÜREL	Veri	Yıl	Kaynak
Tiyatro Salonu Sayısı	12	2015	TÜİK
Tiyatro Seyirci Sayısı	114.591	2015	TÜİK
Sinema Salonu Sayısı	27	2015	TÜİK
Sinema Seyirci Sayısı	986.535	2015	TÜİK
Halk Kütüphanesi Sayısı	11	2015	TÜİK
Müze Sayısı	17	2015	Kültür ve Turizm Bakanlığı
TURİZM (Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri)	Veri	Yıl	Kaynak
Tesise Geliş Sayısı	259.628	2015	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Geceleme	394.115	2015	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Ortalama Kalış Süresi	1,5	2015	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Doluluk Oranı (%)	32,22	2015	Kültür ve Turizm Bakanlığı
TESCİLLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI	Veri	Yıl	Kaynak
Sivil Mimarlık Örneği Sayısı	1.229	2012	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Dinsel Yapı Sayısı	130	2012	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Kültürel Yapı Sayısı	83	2012	Kültür ve Turizm Bakanlığı
İdari Yapı Sayısı	64	2012	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Askeri Yapı Sayısı	9	2012	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Endüstriyel ve Ticari Yapı Sayısı	175	2012	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Mezarlık Sayısı	26	2012	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Şehitlik Sayısı	2	2012	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Anıt ve Abide Sayısı	4	2012	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Kalıntı Sayısı	5	2012	Kültür ve Turizm Bakanlığı

AR-GE ve YENİLİK	Veri	Yıl	Kaynak
Ar-Ge Merkezi Sayısı	8	2016	Bilim, Sanayi ve Tek. Bak.
Marka Tescil Sayısı	695	2015	TPMK
Patent Tescil Sayısı	27	2015	TPMK
Endüstriyel Tasarım Tescil Sayısı	60	2015	TPMK
Faydalı Model Tescil Sayısı	22	2015	TPMK
Bilimsel Yayın Sayısı	4.328	2011-2015	ULAKBİM
FİNANS	Veri	Yıl	Kaynak
Kredi Tutarı (Milyon TL)	3.629	2015	Türkiye Bankalar Birliği
Mevduat Tutarı (Milyon TL)	2.941	2015	Türkiye Bankalar Birliği
Banka Şube Sayısı	115	2015	Türkiye Bankalar Birliği
Banka Çalışan Sayısı	1.823	2015	Türkiye Bankalar Birliği
ATM Sayısı	577	2015	Türkiye Bankalar Birliği
POS Sayısı	25.467	2015	Türkiye Bankalar Birliği
YAŞAM ENDEKSİ	İl Sıralaması	Yıl	Kaynak
Genel Sıralama	15.	2015	TÜİK
Konut	5.	2015	TÜİK
Çalışma Hayatı	38.	2015	TÜİK
Gelir ve Servet	14.	2015	TÜİK
Sağlık	22.	2015	TÜİK
Eğitim	18.	2015	TÜİK
Çevre	13.	2015	TÜİK
Güvenlik	57.	2015	TÜİK
Sivil Katılım	52.	2015	TÜİK
Altyapı Hizmetlerine Erişim	7.	2015	TÜİK
Sosyal Yaşam	8.	2015	TÜİK
Yaşam Memnuniyeti	33.	2015	TÜİK

3. KONUM VE ULAŞIM

Eskişehir, İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısında 29-32 derece doğu boylamları ile 39-40 derece kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. İlin kuzeyinde Bolu, güneyinde

Konya ve Afyonkarahisar, doğusunda Ankara, batısında Kütahya ve Bilecik illeri bulunmaktadır.

Kriter/İl	Ankara	İstanbul	İzmir	Bursa	Antalya	Konya
Uzaklık (km)	233	324	411	155	424	339
Seyahat Süresi (saat)	1,5	2,5	5	2	5	2
Ulaşım Şekli	YHT	YHT	Otomobil	Otomobil	Otomobil	YHT

Kara, demiryolu ve hava ulaşımı bakımından önemli imkânlarla sahip olan Eskişehir, ülkemizin en önemli şehirleri olan İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya ve Konya'nın merkezinde yer almaktadır.

Karayolu ve demiryolu bağlantılarının oldukça yoğun olduğu ve önemli limanlara oldukça yakın bir konumda olan Eskişehir'de Hasan Polatkan Havalimanı ile TCDD Hasanbey Lojistik Merkezi ve Organize Sanayi Bölgesi Lojistik Merkezi olmak üzere 2 adet lojistik üssü bulunmaktadır.

4. SOSYAL HAYAT

Eskişehir, Türkiye'nin kent ve yaşam kalitesi en yüksek illerinden birisi olarak değerlendirilmektedir. Türkiye'nin en gelişmiş büyükşehirlerinden birisi olan ve yaşanabilir kentler sıralamasında kültür-sanat alanında öne çıkan Eskişehir; eğitim, sağlık, ulaşım ve sosyal hayat olanakları bakımından diğer illere kıyasla önemli avantajlara sahip bir yerleşim merkezidir. CNBC-e Business dergisinin yapmış olduğu araştırmaya göre Eskişehir, birçok alanda ön sırada yer almıştır.

Son yıllarda Eskişehir, sosyo-ekonomik yaşamda hızlı bir gelişme göstermiştir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı kapsamında hazırlanan İnsani Gelişmişlik Raporu'nda Eskişehir, beşeri gelişmişlik ve yaşanabilir kentler düzeyi bakımından 3. sırada yer almıştır.

CNBC-e Business Eskişehir Yaşanabilirlik Karnesi

Alan	Kültür Sanat	Eğitim	Sağlık	Ekonomi	Genel
Sıralama	1	4	9	10	3

Kaynak: CNBC-e Business Dergisi

Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu (URAK) tarafından ve Deloitte Türkiye desteği ile gerçekleştirilen “İller arası Rekabetçilik Endeksi” çalışmasında Eskişehir’in Türkiye’nin en rekabetçi 6. ili olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmanın beşeri sermaye ve yaşam kalitesi alt endeksine göre ise Eskişehir, Türkiye genelinde 3. sırada yer almıştır. Yine Eskişehir, değişken bazlı olarak “İldeki Bir Yüksek Öğrenim Programından Mezun Olan Kişi Sayısı” bakımından 1. sırada yer almış olup, “Kişi Başına Düşen Öğretim Üyesi Sayısı” bakımından ise 2. sırada kendisine yer bulmuştur.

Eskişehir, şehirleşme bakımından ülkemizin önde gelen illeri arasında yer almaktadır. Şehirde üniversite mezunlarının genel nüfusa oranı %13,6’dır.

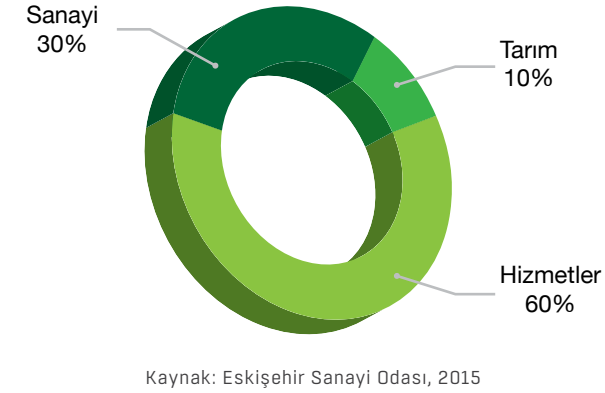
Eskişehir - “İller arası Rekabetçilik Endeksi” - URAK & Deloitte Türkiye				
Alan	İldeki Bir Yüksek Öğrenim Programından Mezun Olan Kişi Sayısı Alt Endeksi	Kişi Başına Düşen Öğretim Üyesi Sayısı Alt Endeksi	Beşeri Sermaye ve Yaşam Endeksi	Genel
Sıralama	1	2	3	6

5. EKONOMİK YAPI

Sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından Türkiye’nin en önemli şehirlerinden birisi olan Eskişehir, ekonomisi ile de ön plana çıkmaktadır. Eskişehir ekonomisinin %60’ını hizmetler, %30’unu sanayi ve %10’unu ise tarım sektörü oluşturmaktadır.

2015 yılı Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre, Eskişehir’de toplam 19.632 işyeri bulunmaktadır. Başlıca faaliyet grupları; perakende ticaret, bina inşaatı, kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı ile yiyecek ve içecek hizmet faaliyetleridir.

Eskişehir Ekonomisinin Sektörel Dağılımı

Eskişehir’de İşyerlerinin Faaliyet Gruplarına Göre Dağılımı

Faaliyet Grubu	İşyeri Sayısı
Perakende Ticaret	3.520
Bina İnşaatı	2.285
Kara Taşıma. Ve Boru Hattı Taşıma.	1.581
Yiyecek ve İçecek Hizmet Faaliyetleri	1.406
Gayrimenkul Faaliyetleri	875
Hukuk ve Muhasebe Faaliyetleri	568
Gıda Ürünleri İmalatı	484
Bina ve Çevre Düzenleme Faaliyetleri	483
Diğer	8440

Kaynak: Sosyal Güvenlik Kurumu, 2015.

Şehir nüfusunun kırsal nüfusa göre hızla artması, yetişmiş işgücü ve beşeri sermayenin varlığı, pazara yakınlık, enerji ve hammadde kaynakları ile yaşam maliyetlerinin uygunluğu ve yeterli altyapı imkânlarının elverişliliği Eskişehir sanayisinin gelişimini oldukça hızlandırmıştır. Son 5 yılda Eskişehir’de yatırım teşvik belgeli yatırımların %60’ı imalat sektöründe gerçekleşmiştir. 2009-2016 dönemine ait Eskişehir’de 366 adet teşvik belgeli yatırım bulunmaktadır. Ekonomi Bakanlığı mevzuatına uygun olarak yatırım takip formları yatırımcı firmalar tarafından doldurularak Yatırım Destek Ofisimize gönderilmekte ve tarafımızca Ekonomi Bakanlığı’na iletilmektedir.

Sektörel çeşitliliğin oldukça yoğun olduğu Eskişehir'de başta makine imalat sanayi olmak üzere, kimya ve plastik ürünler sanayi, gıda sanayi, metal eşya ve metal ana sanayi, madencilik, taş ve toprağa dayalı imalat sanayi gibi birçok sanayi türü Eskişehir ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Eskişehir Sanayisi

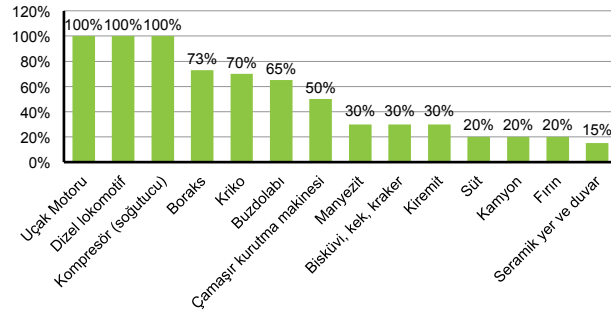
Sanayi Türü	Firma Sayısı (%)	Çalışan Sayısı (%)	Ciro (%)	İhracat (%)
Makine İmalat Sanayi	23,1	33,8	52,3	59,6
Kimya ve Plastik Ürünler Sanayi	12,4	8,7	7,6	18,7
Gıda Sanayi	11,6	16,5	21,1	4,5
Metal Eşya Sanayi	11,6	6,9	1,6	2
Orman Ürünleri, Mobilya ve Kâğıt Sanayi	10,2	4,9	1,8	0,1
Diğer İmalat Sanayi	8,7	4	1,5	0
Madencilik Sektörü	8	2,9	1,7	1,6
Taş ve Toprağa Dayalı İmalat Sektörü	7,7	10,8	9,6	10,1
Metal Ana Sanayi	4,5	2,8	0,4	1,4
Tekstil, Hazır Giyim ve Deri Sanayi	2,3	8,7	2,4	1
Toplam	100	100	100	100

Kaynak: Bilim, Sanayi Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü, 81 İl Durum Raporu, 2014.

Eskişehir'de üretilen bazı ürünler, ulusal ölçekte önemli pazar payına sahiptir. Eskişehir, kompresör (soğutucu), uçak motoru ve dizel lokomotif üretiminde ulusal pazarın tamamına sahiptir. Bu ürünlere ek olarak; boraks, krika ve buzdolabı üretiminde de Eskişehir, ulusal pazarın yarısından fazlasına hâkim durumdadır.

Ulusal Üretimde Eskişehir'in Payı

Kaynak: Eskişehir Sanayi Odası, 2016.

6. İŞGÜCÜ

Eskişehir, beşeri sermayenin ve nitelikli işgücünün yoğun olduğu bir il olarak göze çarpmaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre, 2015 yılında Eskişehir'de 170.779 kişi istihdam edilmiştir. Eskişehir'in de içerisinde yer aldığı TR41 Bölgesinde (Bursa, Eskişehir, Bilecik), 2015 yılında işsizlik oranı %7,8 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca TR41 Bölgesi (Bursa, Eskişehir, Bilecik), 2015 yılında %39,4 ile sanayi sektörünün istihdam edilenler içindeki payının en yüksek olduğu bölge olmuştur. İŞKUR verilerine göre; 2015 yılında Eskişehir'de İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı 25.377 kişi olup, bunlar arasında en fazla payı 2.746 kişi ile diğer imalat ve ilgili işçiler (makine ile), 2.091 kişi ile beden işçisi (genel) ve 1.973 kişi ile temizlik görevlisi oluşturmaktadır. 2015 yılında Eskişehir'de 27.813 kişilik açık iş, işverenler tarafından İŞKUR'a iletilmiş olup, bu sayının içerisinde ilk üç sırayı yine diğer imalat ve ilgili işçiler (9.939 kişi), beden işçisi (3.073) ve temizlik görevlisi (2.999 kişi) oluşturmaktadır.

TR41 Bölgesi ve Eskişehir'in İşgücü Verileri

Yıllar	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı
2009	44,1	15,2	37,4
2010	42,7	10,5	38,2
2011	42,2	8,9	38,4
2012	44	8,4	40,3
2013	46,9	8,5	42,9
2014 (TR41)	54	6,2	50,6
2015 (TR41)	55,4	7,8	51,1
2015 (Türkiye)	51,3	10,3	46

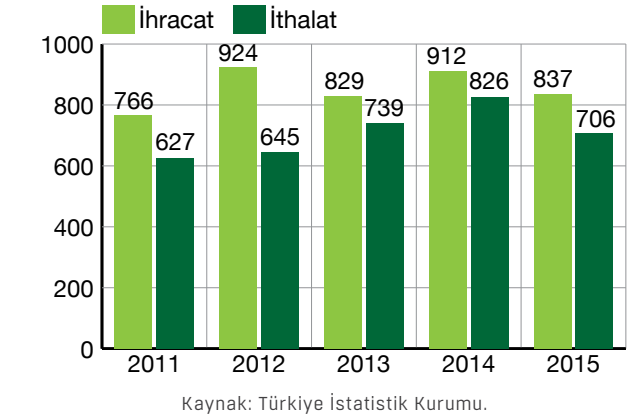
Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu.

7. DIŞ TİCARET

• Türkiye İstatistik Kurumu Dış Ticaret Verileri

2015 yılı verilerine göre Eskişehir, 837 milyon dolar ile ülkemizde en fazla ihracat yapan ilk 20 il içerisinde yer almıştır. Son 5 yılda, Eskişehir ekonomisi sürekli dış ticaret fazlası vermiştir.

Eskişehir Dış Ticaret Verileri

Eskişehir, 2015 yılında en fazla ihracatı ABD'ne yapmıştır. ABD'nin toplam ihracattaki payı %31,05 olmuştur.

Eskişehir'in Ülkelere Göre İhracatı (2015)

Ülkeler	İhracat Miktarı (ABD Doları)	Toplam İhracattaki Payı (%)
ABD	259.871.305	31,05
Almanya	92.570.402	11,06
Fransa	77.818.530	9,3
Avusturya	33.154.077	3,96
Romanya	31.724.738	3,79
Belçika	21.811.192	2,61
Hollanda	19.776.143	2,36
İspanya	18.668.380	2,23
Polonya	16.775.274	2
İtalya	13.838.582	1,65
İngiltere	13.693.313	1,64
Diğer	237.336.887	28,35
Toplam	837.038.823	100

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2015.

Eskişehir, 2015 yılında en fazla ithalatı yine ABD'nden yapmıştır. ABD'nin toplam ithalattaki payı ise %26,39 olmuştur.

Eskişehir'in Ülkelere Göre İthalatı (2015)

Ülkeler	İthalat Miktarı (ABD Doları)	Toplam İthalattaki Payı (%)
ABD	186.476.638	26,39
Fransa	66.065.984	9,35
Almanya	60.651.039	8,58
İspanya	59.107.188	8,36
Çin	44.634.414	6,32
İtalya	42.762.941	6,05
Hollanda	22.014.155	3,12
Japonya	16.717.037	2,37
İngiltere	15.083.878	2,13
Avusturya	14.046.472	1,99
Slovenya	11.876.865	1,68
Diğer	167.176.370	23,66
Toplam	706.612.981	100

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2015.

Eskişehir'de 2015 yılında en fazla ihracat gerçekleştiren sektör, makine-metal sanayi olup, bu sektörün toplam ihracattaki payı %43,03 olarak gerçekleşmiştir.

Eskişehir'in Sektörlere Göre İhracat Verileri (2015)

Sektör	İhracat Miktarı (ABD Doları)	Toplam İhracattaki Payı (%)
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	360.200.703	43,03
Demir veya çelikten eşya	60.060.761	7,18
Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	51.521.680	6,16
Plastikler ve mamulleri	47.143.175	5,63
Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	43.458.878	5,19
Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları	42.108.11	5,1
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	33.495.019	4
Diğer	199.050.490	23,78
Toplam	837.038.823	100

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2015.

Eskişehir'de 2015 yılında en fazla ithalat gerçekleştiren sektör de yine makine-metal sanayidir. Bu sektörün toplam ithalattaki payı %22,75 olmuştur.

Eskişehir'in Sektörlere Göre İthalat Verileri (2015)

Sektör	İhracat Miktarı (ABD Doları)	Toplam İhracattaki Payı (%)
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	160.761.126	22,75
Nikel veya nikelden eşya	91.450.634	12,94
Plastikler ve mamulleri	57.244.274	8,1
Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	52.509.890	7,43
Elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları	45.688.609	6,47
Diğer adi metaller	36.812.881	5,21
Alüminyum ve alüminyumdan eşya	34.186.904	4,84
Diğer	227.958.663	32,26
Toplam	706.612.981	100

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, 2015.

• Eskişehir Sanayi Odası Dış Ticaret Verileri

Kayıtlı adresleri başka yerde olan veya Eskişehir dışındaki gümrükleri kullanan işletmelerin yapmış olduğu ihracatlar, resmi ihracat rakamlarına yansımamaktadır. Bu sebeple, Türkiye İstatistik Kurumu ihracat verileri ile Eskişehir Sanayi Odası'nın ihracat verileri uyumlu olmamaktadır. Eskişehir Sanayi Odası verilerine göre, Eskişehir'de son dört yılda 8 milyar \$ üzerinde ihracat gerçekleşmiştir.

Eskişehir Sanayi Odası Üyesi Firmaların İhracatları

Yıl	İhracat (Milyon \$)
2015	2.141
2014	2.271
2013	2.211
2012	2.121
2011	1.756

Kaynak: Eskişehir Sanayi Odası, 2016.

Eskişehir Sanayi Odası'na üye işletmelerin sektör bazında ihracat verilerine göre, 2015 yılında makine imalat sanayi, %46,2 pay ile en fazla ihracatı gerçekleştiren sektör olmuştur.

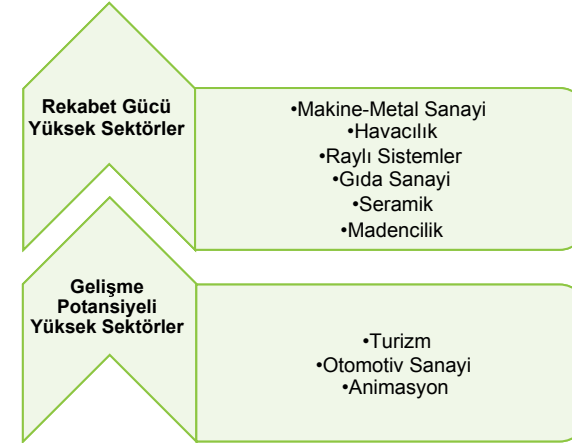
Eskişehir'de Sektör Bazında İhracat (Eskişehir Sanayi Odası'na üye işletmeler)

Sektör	Firma Sayısı	İhracat (ABD \$)	Pay (%)
Makine İmalat Sanayi	35	988.413.186	46,2
Madencilik	9	411.578.352	19,2
Taş ve Toprağa Dayalı İmalat Sanayi	12	266.398.644	12,4
Dokuma ve Hazır Giyim Sanayi	6	46.976.158	2,2
Metal Eşya ve Metal Ana Sanayi	26	135.134.955	6,3
Gıda Sanayi	5	141.485.246	2,2
Kimya, Plastik ve Kauçuk Sanayi	12	47.352.111	2,2
Elektrikli Araç ve Gereç İmalat San.	9	96.761.611	4,5
Orman ürünleri, Mobilya ve Kağıt San.	7	7.130.766	0,3

Kaynak: Eskişehir Sanayi Odası, 2016.

Türkiye'nin ileri teknoloji ürünleri ihracatının toplam ihracat içerisindeki payı %3,5'tir. Eskişehir'in yüksek teknoloji ürünleri ihracatının toplam ihracat içerisindeki payı ise %15'tir. Bu bağlamda Eskişehir, Türkiye'de ilk sırada bulunmaktadır.

8. SEKTÖRLER

• Makine Metal Sanayi

Ana metal sanayi ile doğrudan bağlantılı olan makine sektörü, Eskişehir'de en fazla sektörel üretim değerine sahip olup, nitelikli işgücü ve gelişmiş ana ve yan sanayisi ile ilin lokomotif sektörlerinden bir tanesidir. Eskişehir'de en yüksek ihracat değerine sahip sektörlerin başında makine metal sanayi gelmektedir. Eskişehir Sanayi Odası verilerine göre, 2015 yılında makine metal sanayi, 1 milyar doların üzerinde ihracat gerçekleştirmiştir.

• Havacılık

Eskişehir, havacılık sektöründe ülkemizin en önemli firmalarına ev sahipliği yapmaktadır. Ülkemizde savunma sanayi alanında en önemli işletmeleri çatısı altında toplayan Savunma ve Havacılık Sanayi İmalatçıları Derneği'nin (SASAD) Havacılık ve Uzay grubunda yer alan 7 ana

kurumun 3'ü Eskişehir'de faaliyet göstermektedir. Bu kurumlar Alp Havacılık, Coşkunöz Savunma Havacılık ve TEİ'dir.

Eskişehir'in 2014 yılında ülkemizin hava ve uzay taşıtları ihracatından almış olduğu pay %31,41 olmuştur. Eskişehir, bu alanda Türkiye'de 2. sırada yer almıştır.

• Raylı Sistemler

Eskişehir, ülkemizde hem üretim hem de ulaşım ağları açısından raylı sistemler sektörünün başlıca merkezlerinden birisidir. Kamuya bağlı ortaklıklar yanında özel sektör firmalarının da bulunduğu Eskişehir'de, bu alanda faaliyet gösteren en büyük kurum TÜLOMSAŞ'tır. Bölgede, raylı sistemler sektörü genel olarak TÜLOMSAŞ'a tedarik sağlayan yan sanayi şeklinde yoğunlaşmıştır.

Eskişehir, raylı sistemler sektöründe firmalara uluslararası rekabet avantajları sağlayan bir üretim ortamı sunmaktadır. İlin lojistik üssü olması, önemli limanlara yakınlığı ve ilde sektörel nitelikli işgücünün ve güçlü üniversite-sanayi işbirliğinin varlığı firmalara önemli rekabet avantajları sağlamaktadır.

• Gıda Sanayi

TR41 Bölgesi, gıda ürünleri imalatının yoğun olarak yer aldığı bölgelerin başında gelmektedir. Başta un ve unlu mamuller olmak üzere, et ve süt ürünleri, çikolata ve şekerleme üretimi, Eskişehir'in ülke genelinde ön plana çıktığı gıda sanayi alanlarıdır.

2015 yılında ülke genelinde gıda sanayide faaliyet gösteren işletmelerin %1,16 'sı Eskişehir'de yer almakta iken,

istihdamda bu oran %2,25'e ulaşmaktadır. İlde gıda sanayisinde faaliyet gösteren en büyük firma ETİ Gıda A.Ş.'dir. Gıda sanayi ihracatında öne çıkan ürün grupları ise fırın, kakao, çikolata ürünleridir. 2015 yılı Eskişehir Sanayi Odası verilerine göre, gıda sanayisinde 140 milyon ABD \$'ndan fazla ihracat gerçekleşmiştir.

• Seramik

Eskişehir yerleşim alanı, güçlü ulaşım ve fiziksel altyapısı, doğal kaynaklara yakınlığı ve insan kaynakları açısından ülkemizin seramik sektöründe rekabet üstünlüğüne sahip illerinden birisidir.

Eskişehir ili ve çevresinde yer alan Seranit, Yurtbay, Eczacıbaşı ve Lapino gibi firmalar seramik üretiminde dünya çapında tanınmaktadır. Bölgede Kütahya, Bilecik illerini de kapsayan Eskişehir merkezli seramik kümesi bulunmakta olup Eskişehir, seramik sektörüne yönelik yapı kimyasalları konusunda önemli bir yere sahiptir.

• Madencilik

Eskişehir'de endüstriyel hammadde açısından oldukça zengin maden yatakları yer almaktadır. Başta bor ve manyezit olmak üzere ilde sepiyolit, mermer, kaolen, perlit, mika ve kum-çakıl gibi önemli hammadde kaynakları bulunmaktadır. Beyaz altın, deniz köpüğü ve Eskişehir taşı gibi isimlerle de ifade edilen lületaşının da ticari olarak işlenebilir yatakları ülkemizde sadece Eskişehir'de bulunmaktadır. 2015 yılında Eskişehir'de 400 milyon ABD \$'ndan fazla ihracat gerçekleştiren madencilik sektöründe birçok firma faaliyet göstermektedir.

• Turizm

Eskişehir, başta kültür ve termal turizmi olmak üzere, doğa turizmi, mağara turizmi, hava sporları turizmi, inanç turizmi ve kongre turizmi gibi alternatif turizm türlerinde oldukça önemli bir potansiyele sahiptir. Eskişehir'de gelişme potansiyeli yüksek bazı turizm alanları şunlardır:

Kültür Turizmi: Eskişehir'de tarih boyunca birçok medeniyet ve uygarlık yer almıştır. Bu uygarlıkların başlıcaları; Hititler, Frigler, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar'dır. Bu sebeple, kentte birçok antik kent, anıt, kale, tarihi ev, müze ve mimari eser bulunmaktadır. Ayrıca UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'nde Eskişehir'e ait Frig Vadileri ve Odunpazarı Evleri olmak üzere 2 adet kültürel varlık bulunmaktadır.

Doğa Turizmi: Eskişehir'de birçok milli park ve benzeri sahalar ile yürüyüş yolları, kamp alanları, bisiklet rotaları, tırmanış alanları ve 25'ten fazla mağara ve düden bulunmaktadır.

Termal Turizm: Çok sayıda termal kaynağa sahip olan Eskişehir, Türkiye'nin en fazla kaplıcası bulunan illerinden birisidir. İlde Sakarılıca ve Kızılınler Bölgeleri termal turizm merkezi bölgesi olarak ilan edilmiştir. Kızılınler Bölgesi, yatırımcıya tahsis açısından hazır durumdadır.

• Otomotiv Sanayi

Eskişehir'de gelişme potansiyeli yüksek sektörlerden birisi de otomotiv sanayidir. İlde en önemli otomotiv markalarından biri olan Ford Otosan, İnönü'de faaliyet göstermektedir.

Ayrıca Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi'ne ek olarak, Eskişehir-Ankara karayolu üzerinde İmişehir-Kalkanlı sınırları içerisinde kurulması öngörülen Otomotiv İhtisas

Organize Sanayi Bölgesi'nde otomotiv sanayiye 4,8 milyon m²'lik alanın ayrılması planlanmaktadır.

• Animasyon

Animasyon sektörü, Eskişehir'in gelişme potansiyeli yüksek sektörlerinden birisi olarak değerlendirilmektedir. Bu potansiyeli sağlayan ana nedenler; 30 yıllık animasyon geçmişi ve kültürüne sahip Eskişehir Anadolu Üniversitesi Animasyon Bölümü'nün Eskişehir'de yer alması, önemli animasyon stüdyolarının Eskişehir'de faaliyet göstermesi ve nitelikli işgücünün Eskişehir'deki varlığıdır. Ayrıca Eskişehir Anadolu Üniversitesi bünyesinde kurulan Animasyon Ar-Ge Merkezi, Türkiye genelinde animasyon stüdyolarına hizmet vermektedir.

9. KÜMELENME

Ulusal ve bölgesel rekabetçiliği arttıran bir yaklaşım olarak kabul edilen kümelenme modelinin Eskişehir'de oldukça yaygın olduğunu söylemek mümkündür. Eskişehir

ve çevresinde yoğunlaşmış ve benzer iş kollarında faaliyet gösteren firmaların bir araya gelmesi sonucu Eskişehir'de dört iş kümesi ortaya çıkmıştır.

Eskişehir Havacılık Kümelenmesi

2011 yılında kurulmuştur. Ülkemizin bu alandaki üç kümesinden birisidir. Üye işletmeler; tasarım geliştirme, havacılık sektörüne özgü elektrik ve elektronik ürünlerin üretimi ve geliştirilmesi, motor ve bileşenleri üretimi, sistem entegrasyonu gibi birçok özel süreç gerektiren faaliyeti başarıyla yürütmektedir.

Eskişehir Madencilik Kümelenmesi

2016 yılında kurulmuştur. Ülkemizin ilk madencilik kümesidir. Küme, madencilik sektöründe faaliyet gösteren firmalara mesleki, sosyal, teknik ve ekonomik yönden rehberlik etmeyi ve rekabet içerisinde işbirliği sağlamayı hedeflemektedir.

Eskişehir Bilecik Kütahya Seramik İş Kümelenmesi

2010 yılında kurulmuştur. Türkiye'nin ilk küme oluşumlarından birisidir. Seramik ve karo ürünleri üretiminde ön planda olan kümede Bilecik, Kütahya ve İstanbul illerinde faaliyet gösteren firmalar da yer almaktadır.

Eskişehir Raylı Sistemler Kümelenmesi

2011 yılında TÜLOMSAŞ önderliğinde kurulmuştur. Üye işletmeler; kaynaklı ve taşlı imalat, montaj, döküm, kompozit üretim, metal şekillendirme, tasarım, Ar-Ge ve Ür-Ge gibi alanlarda faaliyet göstermektedir.

10. ÖZEL YATIRIM BÖLGELERİ

Eskişehir, 3 Organize Sanayi Bölgesi ve 1 Teknoloji Geliştirme Bölgesi'ne ev sahipliği yapmaktadır.

• Organize Sanayi Bölgeleri

1973 yılında yatırımcıların hizmetine sunulan Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi, Eskişehir Sanayi Odası öncülüğünde kurulmuş olup Türkiye'nin en büyük organize sanayi bölgelerinden birisidir. Gemlik Limanı'na 160 km, İstanbul Limanlarına 290 km mesafede bulunan Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi'nde altyapı açısından herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Sivrihisar Organize Sanayi Bölgesi, henüz yatırımcıların hizmetine sunulmamış olup plan aşamasındadır. Beylikova Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi'nin ise altyapı çalışmaları tamamlanmış olup bölge kullanıma hazır haldedir.

No	Adı	Durum	Türü	Bulunduğu İlçe
1	Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi	Faal	Karma	Eskişehir
2	Sivrihisar Organize Sanayi Bölgesi	Plan Aşamasında	Karma	Sivrihisar
3	Beylikova Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi	Tahsis Aşamasında	İhtisas	Beylikova

• Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi

Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi, il sanayisinin bir teknoloji ve yenilik üretim merkezi olması konusunda önemli çalışmalar yürütmektedir. İlde Ar-Ge ağırlıklı ihracat potansiyeli yüksek, uluslararası pazarda rekabetçi ve yenilikçi ürünlerin üretilmesi amaçlanmaktadır. Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nin Organize Sanayi Bölgesi, Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesi'nde olmak üzere 3 yerleşkesi bulunmaktadır. Ar-Ge desteklerinin sunulduğu bölgede, ana faaliyet alanları şunlardır: Bilgisayar ve bilişim teknolojileri, yazılım ve donanım, iletişim, elektrik ve elektronik sanayi, plastik endüstrisi, seramik ve kompozit malzemeler ile sanayi

kuruluşlarının her türlü Ar-Ge faaliyetlerini yapabileceği ve yüksek teknoloji ürünlerin üretileceği diğer alanlar.

Eskişehir Anadolu Üniversitesi

11. ÜNİVERSİTELER

Eskişehir'de Anadolu Üniversitesi (1982) ve Osmangazi Üniversitesi (1993) olmak üzere iki yükseköğretim kurumu bulunmaktadır.

Anadolu Üniversitesi'nin açıköğretim fakültesi öğrencileri ile toplam aktif öğrenci sayısı yaklaşık 1,5 milyona ulaşmış olup üniversitede 2554'ü akademik personel olmak üzere toplam 6555 kişi görev yapmaktadır.

2015-2016 Anadolu Üniversitesi Öğrenci Sayıları

Fakülte / Yüksekokullar/Enstitüler	Öğrenci Sayısı
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	4399
Eğitim Fakültesi	4012
İletişim Bilimleri Fakültesi	1594
Güzel Sanatlar Fakültesi	702
Eczacılık Fakültesi	759
Edebiyat Fakültesi	1995
Hukuk Fakültesi	1619
Fen Fakültesi	1583
Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	865
Mimarlık ve Tasarım Fakültesi	1301
Mühendislik Fakültesi	2820
Sağlık Bilimleri Fakültesi	315
Spor Bilimleri Fakültesi	677
Turizm Fakültesi	622
Devlet Konservatuvarı	218
Engelliler Entegre Yüksekokulu	111
Eskişehir Meslek Yüksekokulu	638
Porsuk Meslek Yüksekokulu	1018
Yunus Emre Meslek Yüksekokulu	469
Ulaştırma Meslek Yüksekokulu	1091
Sosyal Bilimler Enstitüsü	1794
Fen Bilimleri Enstitüsü	1131
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	371
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	783
Güzel Sanatlar Enstitüsü	226
Toplam	31113

Kaynak: Anadolu Üniversitesi, Erişim Tarihi: 17.01.2017.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

2015-2016 Yılı Osmangazi Üniversitesi Öğrenci Sayıları

Fakülte / Yüksekokullar/Enstitüler	Öğrenci Sayısı
Diş Hekimliği	226
Tıp Fakültesi	1316
Eğitim Fakültesi	2464
Fen-Edebiyat Fakültesi	4187
Ziraat Fakültesi	710
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	7115
Sanat ve Tasarım Fakültesi	117
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	3637
İlahiyat Fakültesi	1190
Turizm Fakültesi	760
Eskişehir Sağlık Yüksekokulu	1095
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	959
Sivrihisar Meslek Yüksekokulu	602
Mahmudiye Meslek Yüksekokulu	57
Fen Bilimleri Enstitüsü	1926
Sosyal Bilimler Enstitüsü	1587
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	286
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	986
Tıpta Uzmanlık	292
Toplam	29822

Kaynak: Osmangazi Üniversitesi, Erişim Tarihi: 17.01.2017.

Anadolu Üniversitesi bünyesinde yer alan Ar-Ge ve İnovasyon Koordinasyon Birimi Teknoloji Transfer Ofisi (ARİNKOM TTO) 2014 yılı itibariyle girişimci ve yatırımcılara çeşitli hizmetler sunmaktadır. ARİNKOM TTO'nun temel faaliyet alanları şunlardır:

- Proje Bilgilendirme ve Destek Hizmetleri
- Üniversite-Sektör İş Birliği Hizmetleri
- Fikri Hak Süreçleri için Destek Hizmetleri
- Teknoloji Değerlendirme Hizmetleri
- Teknogirişim ve Sermaye Desteklerine Erişim ve Bilgilendirme Hizmetleri
- Proje Tabanlı Staj (PTS) Hizmetleri
- Hukuksal Danışmanlık ve Sözleşme Yönetimi Hizmetleri

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi bünyesinde yer alan Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi Uygulama ve Araştırma Merkezi (ETTOM) ise 2015 yılı Şubat ayı itibariyle faaliyetlerine başlamıştır. Ulusal ve uluslararası finansal destek programlarından yararlanılması, üretilen bilginin topluma yayılması ve ticari ürüne dönüştürülmesi, fikri ve sınai mülkiyet haklarının yönetilmesi ve akademik girişimciliğin teşvik edilmesi yönünde evrensel yaklaşımlar izlenerek ekonomik ve toplumsal gelişmeye katkıda bulunulması ETTOM'un temel amaçları olarak benimsenmiştir.

ETTOM, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi akademisyenlerine, öğrencilerine ve diğer özel-kamu kurum ve kuruluşlarına aşağıdaki konularda hizmet verebilmektedir.

- Tanıtım ve Farkındalık
- Eğitim ve Danışmanlık
- Proje Yönetimi
- Finansal Kaynaklara Erişim
- Problem Çözme
- Fikri Mülkiyet Hakları
- Lisanslama
- Ticarileştirme
- Girişimcilik
- İşbirliği ve Koordinasyon

12. AR-GE VE YENİLİKÇİLİK

Ülkemizin en yenilikçi şehirlerinden birisi olan Eskişehir’de toplam 8 Ar-Ge Merkezi bulunmaktadır. Birçok Ar-Ge personelinin istihdam edildiği ilde, sınai mülkiyet hakları ve bilimsel yayın verileri ülke ortalamasının üzerinde yer almaktadır.

Ar-Ge Merkezlerinin illere Göre Dağılımı

Sıra	İl	Ar-Ge Merkezi Sayısı	Ar-Ge Personeli Sayısı
1.	İstanbul	78	8.693
2.	Bursa	42	3.150
3.	Ankara	35	6.417
4.	Kocaeli	32	2.598
5.	İzmir	29	1.548
6.	Manisa	10	1.534
7.	Tekirdağ	9	801
8.	Eskişehir	8	915
9.	Sakarya	6	769
Toplam	-	280	28.182

Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2016.

Eskişehir’in Sınai Mülkiyet Durumu

Sınai Mülkiyet Türü	Tescil Sayısı	Türkiye Genelindeki Payı %
Patent	27	2%
Faydalı Model	22	0,82%
Endüstriyel Tasarım	60	1%
Marka	695	1%

Kaynak: Türk Patent ve Marka Kurumu, 2016

Eskişehir’in Bilimsel Yayın Performansı (2011-2015)

Gösterge	Adet / Değer	Türkiye Sıralaması
Yayın Sayısı	4.328	10
Atıf Sayısı	16.205	14
Etki Değeri	3,74	30

Kaynak: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi, 2016.

13. ULUSLARARASI YATIRIMLAR

Eskişehir, birçok uluslararası yatırıma ev sahipliği yapmakta olup ilin yatırım ortamı, yabancı sermayeli firmalar için cazip olmaya devam etmektedir. 2016 yılı Haziran ayı itibarıyla, Eskişehir’de uluslararası yatırımlar açısından en fazla paya sahip olan sektör toptan ticaret ve ticaret komisyonculuğu olmuştur. İlde faaliyet gösteren önemli uluslararası firmalardan bazıları şunlardır: Barry Callebaut, Hoover, TEI, Peyman, Ford Otosan ve Knauf.

Eskişehir’de Uluslararası Doğrudan Yatırımların Sektörel Dağılımı

Sektör	Firma Sayısı
Toptan Ticaret ve Ticaret Komisyonculuğu (Motorlu Taşıtlar ve Motosikletler Dışında Kalan)	23
Perakende Ticaret, Kişisel ve Ev Eşyalarının Tamir (Motorlu Taşıtlar ve Motosikletlerin Dışında Kalan)	11
İnşaat	6
B.Y.S. Makine ve Teçhizat İmalatı	5
Diğer İş Faaliyetleri	4
Elektrik, Gaz, Buhar ve Sıcak Su Üretimi ve Dağıtımı	4
Gayrimenkul Aktiviteleri	4
Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	3
Oteller ve Lokantalar	3
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı	3
Bilgisayar ve İlgili Faaliyetler	3
Tarım, Avcılık ve İlgili Hizmet Faaliyetleri	3
B.Y.S. Elektrikli Makine ve Cihazların İmalatı	3
Taş Ocakçılığı ve Diğer Madencilik	2
Motorlu Taşıtlar ve Motosikletlerin Satışı, Bakımı ve Onarımı; Motorlu Taşıt Yakıtının Perakende Satışı	2
Makine ve Teçhizatı Hariç; Metal Eşya Sanayii	2
Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı	2
Diğer	12
Toplam	95

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016.

Ülkelere göre Eskişehir’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli firmalarda Almanya, İran ve Belçika öne çıkmaktadır.

Ülkelere Göre Eskişehir’de Faaliyet Gösteren Yabancı Sermayeli Firmalar, Haziran 2016.

Baskın Sermayeye Sahip Ülke	Firma Sayısı
Almanya	26
İran	11
Belçika	7
İtalya	6
ABD	5
İspanya	5
Hollanda	4
Irak	4
İngiltere	4
Ürdün	2
Lüksemburg	2
Kazakistan	2
Çin	2
Avusturya	2
Fransa	2
Diğer	11
Toplam	95

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016.

14. YATIRIM TEŞVİK SİSTEMİ

Ülkemizde yatırım teşvik sistemi, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda tasarrufların katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirilmesi, üretim ve istihdamın artırılması, uluslararası rekabet gücünü artıracak ve araştırma-geliştirme içeriği yüksek bölgesel ve büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımların özendirilmesi, uluslararası doğrudan yatırımların artırılması, bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması, kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla oluşturulmuştur.

Teşvik sistemi; genel, bölgesel, büyük ölçekli ve stratejik yatırımların teşviki uygulamalarından oluşmaktadır. Türkiye’de illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıklarına göre 6 teşvik bölgesi belirlenmiştir. Türkiye’nin en gelişmiş illerinden biri olan Eskişehir, 1. Bölge’de yer almaktadır.

• Genel Yatırım Teşvik Uygulamaları

Bölgesel, büyük ölçekli ve stratejik yatırımlar ile teşvik edilmeyecek yatırım konuları ve teşviki için öngörülen şartları sağlamayan yatırım konuları hariç olmak üzere, Eskişehir’de yapılacak olan 1 milyon TL sabit yatırım tutarı ve üzerindeki yatırımlar aşağıdaki destek unsurlarından yararlanabilmektedir.

- Gümrük Vergisi Muafiyeti
- Katma Değer Vergisi (KDV) İstisnası

• Bölgesel Yatırım Teşvik Uygulamaları

İllere göre farklılık gösteren belirli sektörler, ilin bulunduğu bölgedeki şartları sağlamaları halinde aşağıdaki destek unsurlarından yararlanabilmektedir.

- Gümrük vergisi muafiyeti
- KDV istisnası
- Vergi indirimi
- Sigorta primi işveren hissesi desteği
- Yatırım yeri tahsis

• Büyük Ölçekli Yatırımlar

Asgari tutarları sağlayan belirli yatırım konuları, aşağıdaki destek unsurlarından yararlanabilmektedir.

- Gümrük vergisi muafiyeti
- KDV istisnası
- Vergi indirimi
- Sigorta primi işveren hissesi desteği
- Yatırım yeri tahsis

Büyük Ölçekli Yatırım Konuları

Sıra No	Yatırım Konusu	Asgari Sabit Yatırım Tutarları (Milyon TL)
1	Rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	1000
2	Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	200
3	Liman ve liman hizmetleri yatırımları ile havalimanı yatırımları	200
4	Motorlu Kara Taşıtlarının İmalatı Yatırımları: a. Motorlu Kara Taşıtları Ana Sanayi Yatırımları b. Motorlu Kara Taşıtları Yan Sanayi Yatırımları	200 50
5	Demiryolu ve Tramvay Lokomotifleri ve/veya Vagon İmalatı Yatırımları	50
6	Transit Boru Hattıyla Taşımacılık Hizmetleri Yatırımları	50
7	Elektronik Sanayi Yatırımları	50
8	Tıbbi Alet, Hassas ve Optik Aletler İmalatı Yatırımları	50
9	İlaç Üretimi Yatırımları	50
10	Hava ve Uzay Taşıtları ve/veya Parçaları İmalatı Yatırımları	50
11	Makine (Elektrikli Makine ve Cihazlar Dâhil) İmalatı Yatırımları	50
12	Metal Üretimine Yönelik Yatırımlar: [Maden Kanununda belirtilen IV/c grubu metalik madenlerin cevher ve/veya konsantresinden nihai metal üretimine yönelik yatırımlar (bu tesislere entegre madencilik yatırımları dahil)]	50

• Stratejik Yatırımlar

Aşağıda yer alan kriterlerin tamamını birlikte sağlayan, ithalat bağımlılığı yüksek ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar stratejik yatırım olarak değerlendirilir.

- Asgari sabit yatırım tutarının 50 milyon Türk Lirasının üzerinde olması (münhasıran bu yatırımların enerji ihtiyacını karşılamak üzere gerçekleştirilecek doğalgaza dayalı olmayan enerji yatırımlarının, tesis kurulu gücü ile orantılanacak kısmı dâhil).
- Yatırım konusu ürünle ilgili yurtiçi toplam üretim kapasitesinin ithalattan az olması.
- Bakanlıkça belirlenecek esaslar çerçevesinde, belge konusu yatırım ile sağlanacak katma değer %40 olması.
- Yatırım konusu ürünle ilgili olarak son bir yıl içerisinde gerçekleşen toplam ithalat tutarının 50 milyon ABD Dolarının üzerinde olması.

Yukarıdaki kriterleri sağlayan yatırımlar, Eskişehir’de aşağıdaki desteklerden yararlanabilmektedir.

- Gümrük vergisi muafiyeti
- KDV istisnası
- Vergi indirimi
- Sigorta primi işveren hissesi desteği
- Yatırım yeri tahsis
- Faiz desteği
- KDV iadesi

Ayrıca yatırımlara proje bazlı devlet yardımı verilmesine ilişkin karar kapsamında, değerlendirme kriterleri doğrultusunda Bakanlar Kurulu Kararı ile yatırımlara, aşağıda yer alan destek veya destekler sağlanabilmektedir.

- Gümrük vergisi muafiyeti
- KDV istisnası
- KDV iadesi

- Vergi indirimi veya istisnası
- Sigorta primi işveren hissesi desteği
- Gelir vergisi stopajı desteği
- Nitelikli personel desteği
- Faiz desteği veya hibe desteği
- Sermaye katkısı
- Enerji desteği
- Kamu alım garantisi
- Yatırım yeri tahsis
- Altyapı desteği
- Kanunlarla ilgili getirilen izin, tahsis, ruhsat, lisans ve tesciller ile diğer kısıtlayıcı hükümler için istisna getirilmesi veya yasal ve idari süreçlerde kolaylaştırıcı düzenleme yapılması

Eskişehir Yatırım Teşvik Sistemi İstatistikleri

Teşvik Uygulamaları / Yıllar	2013	2014	2015
Genel Yatırım Teşvik Uygulamaları	Yerli: 22 Yabancı: 1	Yerli: 10 Yabancı: 0	Yerli: 52 Yabancı: 0
Bölgesel Yatırım Teşvik Uygulamaları	Yerli: 29 Yabancı: 5	Yerli: 18 Yabancı: 4	Yerli: 14 Yabancı: 2
Büyük Ölçekli Yatırım Teşvik Uygulamaları	Yerli: 0 Yabancı: 0	Yerli: 0 Yabancı: 0	Yerli: 1 Yabancı: 0
Stratejik Yatırım Teşvik Uygulamaları	Yerli: 1 Yabancı: 0	Yerli: 0 Yabancı: 0	Yerli: 0 Yabancı: 0

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı.

15. MALİYETLER

Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi Arsa, Elektrik ve Doğalgaz Fiyatları

Gider Kalemi	Tutar (TL)
Arsa	150 TL / m ²
Elektrik (TL/Kwh)	0.175000
Dağıtım Bedeli (TL/Kwh)	0.013100
İletim Sistemi Kullanım Bedeli (TL/Kwh)	0.009424
Doğalgaz Bedeli (TL/Kwh)	0.077370
Doğalgaz Bedeli (TL/ Sm3)	0.823220

Kaynak: Organize Sanayi Bölgesi, Eylül 2016.

Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi Su Fiyatları

Tüketim Aralığı	Fiyat	Ruhsatı Olmayanlar İçin
0 m ³ - 500 m ³	0,62 TL + KDV	1,86 TL + KDV
500 m ³ - 5000 m ³	0,53 TL + KDV	1,59 TL + KDV
5000 m ³ - 20000 m ³	0,49 TL + KDV	1,47 TL + KDV
20000 m ³ - 40000 m ³	0,46 TL + KDV	1,38 TL + KDV
40000 m ³ - +	0,45 TL + KDV	1,35 TL + KDV

Kaynak: Organize Sanayi Bölgesi, Eylül 2016.

2017 Yılı Asgari Ücret

Yürürlük Tarihi	Net Asgari Ücret	Brüt Asgari Ücret	İşverene Maliyeti
01.01.2017-31.12.2017	1.404,06 TL	1.777,50 TL	2.088,56 TL

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2017.

16. NEDEN ESKİŞEHİR?

- Mükemmel altyapı imkânlarına sahip, ülkemizin en büyük ve en düzenli Organize Sanayi Bölgesi
- Bir asrı aşan sanayileşme kültürü ve tecrübesi
- Sanayide sektörel çeşitlilik
- Çevreye duyarlı, planlı, inovatif, ihracat odaklı sanayileşme anlayışı
- Alanında güçlü Teknoloji Geliştirme Bölgesi
- Karayolu ve demiryolu bağlantılarının kesişme noktasında yer alması nedeniyle etkin ulaşım ağı
- Pazara yakınlık
- Yüksek şehirleşme oranı ve kaliteli yaşam standardı
- Gelişmiş sosyal ve kültürel hayat
- Uygun yaşam maliyetleri
- İş yapma kolaylığı
- Önemli limanlara yakınlık
- Gelişmiş ana ve yan sanayi işbirliği
- Gelişmiş üniversite ve eğitim kurumları
- Nitelikli, eğitilmiş, ucuz işgücü
- Güçlü üniversite-sanayi işbirliği
- Sektörel iş kümeleri ve işbirliği ağları
- Vizyoner yerel kurumlar
- Zengin yeraltı kaynakları

KAYNAKÇA

- 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun
- Türkiye İstatistik Kurumu, www.tuik.gov.tr
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü, <https://www.mgm.gov.tr/>
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı
- Sosyal Güvenlik Kurumu, http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, <https://www.tobb.org.tr/Sayfalar/TOBBIstatistikleri.php>
- Ekonomi Bakanlığı, <http://www.ekonomi.gov.tr>
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, <http://www.csgeb.gov.tr/home/Contents/Istatistikler>
- Karayolları Genel Müdürlüğü, <http://www.kgm.gov.tr>
- Kalkınma Bakanlığı, <http://www.kalkinma.gov.tr>
- Eskişehir Sanayi Odası
- Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi, <http://www.eosb.org.tr/>
- Eskişehir Ticaret Odası
- Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi, <http://www.atap.com.tr/>
- Enerji Piyasası Denetleme Kurumu, <http://www.epdk.org.tr>
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, <http://www.sanayi.gov.tr/>
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, <https://www.btk.gov.tr>
- Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü, <http://www.dhmi.gov.tr/>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, <https://www.kultur.gov.tr/>
- Türkiye Bankalar Birliği, <https://www.tbb.org.tr/tr>
- Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü, <http://www.eie.gov.tr/>
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, <https://www.tubitak.gov.tr/>
- Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi, <http://ulakbim.tubitak.gov.tr/>
- Türk Patent ve Marka Kurumu, <http://www.turkpatent.gov.tr/TurkPatent/>
- Eskişehir Anadolu Üniversitesi, <https://www.anadolu.edu.tr/>
- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, <https://www.ogu.edu.tr>

NOTLAR:

T.C. Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)

Eskişehir Yatırım Destek Ofisi

Hoşnudiye Mh. 732. Sk. No: 44/4 Efe Plaza B Blok 2.Kat Tepebaşı ESKİŞEHİR

Tel: 0 222 231 31 06 • Faks: 0 222 231 31 24

www.investineskisehir.gov.tr • www.bebka.org.tr • E-posta: eskisehir@bebka.org.tr

